

Onderlegger Gezond en Actief Leven Akkoord

Dementie

Relatie met gezondheid

- Dementie is een verzamelnaam voor symptomen waarbij de hersenen worden aangetast, waardoor iemands verstandelijke vermogens achteruit gaan. Er wordt pas over dementie gesproken als de klachten zo ernstig zijn dat ze het functioneren in het dagelijkse leven beïnvloeden. Dementie is een zeer ingrijpende ziekte; op dit moment is er nog geen genezing mogelijk.
- Dementie is volgens het CBS de snelst groeiende doodsoorzaak in Nederland; het is tevens de duurste ziekte. Dementie leidt tot een relatief groot verlies aan kwaliteit van leven en hierdoor staat dementie hoog in de rangorde van ziekten die verantwoordelijk zijn voor de meeste ziektelast in Nederland.
- 30% van de gevallen van dementie is te [voorkomen](#) door een gezonde leefstijl.

Bron: [Alzheimer NL](#)

Bron: [Voortgangsbrief 2023 Nationale Dementiestrategie](#)

Bron: [Dementie | Volksgezondheid en Zorg \(vzinfo.nl\)](#)

Toekomstverwachting

Als gevolg van de vergrijzing zal het aantal mensen met dementie in Nederland fors stijgen van 290.000 in 2022 naar 620.000 mensen in 2050 [[Alzheimer Nederland](#)]. Dementie zal in 2040 de aandoening zijn met de grootste ziektelast en de sterkste stijging in ziektelast [[RIVM](#)].

Aandachtspunten voor integraal beleid

De impact van dementie is groot. Naast de medische opgave is het vooral een sociale opgave. Relaties en sociale contacten komen onder druk te staan, met mogelijk sociaal isolement tot gevolg. Hoe kunnen mensen met dementie zo lang mogelijk meedoen en hun leven leiden zoals zij wensen? Hoe kunnen we mantelzorgers hierin ondersteunen? Gemeenten spelen hierbij een belangrijke rol door:

- Het vergroten van bewustwording en voorlichting geven over dementie
- En het organiseren van passende ondersteuning voor mensen met dementie en hun mantelzorgers.

[Movisie](#) ontwikkelde hiervoor deze [Beleidschulp Dementie voor Gemeenten](#).

Alzheimer Nederland biedt informatie over [Dementievriendelijk wonen](#); een aanpak op de fysieke omgeving, de sociale omgeving en de zorg. Deze [illustratie](#) laat bijvoorbeeld de verschillende onderdelen van dementievriendelijk wonen zien.

Brabant-Zuidoost

[Loket Gezond Leven](#) geeft aan welke preventieve mogelijkheden er zijn (voorkómen of uitstellen van dementie):

- Het behandelen van een hoge bloeddruk en ernstig overgewicht op middelbare leeftijd
- Inzet op stoppen met roken op alle leeftijden
- Het stimuleren van cognitieve en sociale activiteiten
- Een goede opleiding stimuleren

Daarnaast werken de volgende interventies waarschijnlijk:

- Het aanbieden van interventies die op meerdere risicofactoren tegelijk gericht zijn.
- Het stimuleren van een gezond (bijvoorbeeld een Mediterraan) voedingspatroon
- Inzetten op voldoende lichamelijke activiteit
- Het voorkómen van traumatische hersenschade en gehoorschade

Bron: [Loket Gezond Leven](#)

Op welke manier bijdragen aan het verkleinen van gezondheidsverschillen

Een gezonde leefstijl draagt bij aan het verkleinen van de kans op dementie ([Nationale Dementiestrategie](#)). Het risico op het ontstaan van dementie bij mensen met een lagere opleiding en/of een migratieachtergrond is groter dan bij andere bevolkingsgroepen. In de campagne 'We zijn zelf het medicijn' bleek ook dat met name in deze groepen het bewustzijn laag is. Het is daarom belangrijk om in de aanpak van dementie extra aandacht te hebben voor deze risicogroepen, ook wat betreft bewustwording. Bron: [Loket Gezond Leven](#), [Pharos](#).

Er is veel leed te voorkomen door in te zetten op preventie van dementie bij mensen met een lage sociaaleconomische status (SES). Armoede wordt nergens beschreven als directe oorzaak van dementie, maar het is wel duidelijk dat mensen met een lage SES een ongezondere leefstijl hebben. Beperkte gezondheidsvaardigheden, laaggeletterdheid, complexiteit van gezondheid, gebrek aan persoonsgerichte en integrale zorg en een ongezonde leefomgeving zijn belangrijke aspecten die een rol spelen bij het voorkomen van dementie onder mensen met een lage SES.

Signalen van dementie bij migrantenouderen worden door huisartsen niet altijd goed opgepakt, waardoor zij vaak pas laat de juiste diagnose krijgen. Dit kan onder andere komen door een taalbarrière. Door bijvoorbeeld een [signalenkaart](#) te gaan gebruiken, kunnen signalen sneller herkend worden en kan eerder hulp worden gezocht. Bron: [Movisie](#)

Inspiratie voor (regionale) interventies / (proces) aanpak

Voorbeelden uit de regio:

- In de regio Zuidoost-Brabant zijn inmiddels alle gemeenten [dementievriendelijk](#).
- Rondom Wereld Alzheimer Dag zijn in [Helmond](#) diverse activiteiten georganiseerd voor mensen die de diagnose dementie of alzheimer hebben en voor mantelzorgers en andere geïnteresseerden.

- In de collectie van de [Geheugenbibliotheek Waalre](#) zijn niet alleen diverse boeken over geheugen(verlies) en dementie te vinden, maar ook geheugenspellen en de geheugenkoffer.
- In [Geldrop-Mierlo](#) hebben mystery-shoppers winkels bezocht om aandacht te vragen voor dementie. Na het naspelen van een aantal situaties die typerend zijn voor mensen met dementie is in gesprek gegaan met de winkelier. Op deze manier wordt aandacht gevraagd voor dementie en het herkennen van specifiek bij dementie horende situaties. Ook kregen winkeliers informatie over hoe zij deze bezoekers kunnen helpen.
- Onder de noemer '[Samen Zingen](#)' komt in Valkenswaard maandelijks een dirigente om samen met een groep te gaan zingen. Speciaal voor mensen met (beginnende) dementie en iedereen die ondanks het ouder worden en de daarmee gepaard gaande kwetsbaarheden, graag wil zingen.
- In [Eersel](#) werd in september 2023 middels een interactieve en informatieve theaterbijeenkomst het thema dementie uitgebreid onder de aandacht gebracht. Het doel is dat steeds meer mensen die extra ondersteuning kunnen gebruiken, de weg vinden naar passende hulp. Soortgelijke voorstellingen vonden o.a. ook plaats in [Geldrop](#) , [Helmond](#) en [Nuenen](#).
- Het van Abbemuseum organiseert [rondleidingen speciaal voor mensen met dementie](#) en hun mantelzorgers; ook in Nuenen krijgen mensen met dementie een speciaal [arrangement](#) in het Van Gogh Village Museum.

Voorbeelden elders:

- 30% van de gevallen van dementie is te voorkomen door het eigen gedrag te veranderen. Vandaar dat de bewustwordingscampagne '[We zijn zelf het medicijn](#)' is opgestart. Het gaat hierbij om het stimuleren van een gezonde leefstijl én om de samenleving dementievriendelijker te maken. [We zijn zelf het medicijn was een succes in Flevoland!](#)
- CZ zorgkantoor, zorgverzekeraar CZ en zorgorganisatie tanteLouise, hebben een nieuw zorgconcept ontwikkeld: [VanThuisUit](#). Het is een plek voor ouderen met beginnende dementie of lichamelijke beperkingen. Het gaat erom dat de oudere zo lang mogelijk zelfstandig kan blijven wonen en de mantelzorger zoveel mogelijk wordt ontlast. [VanThuisUit biedt ouderen steun in de rug | ZorgSaamWonen](#)

Partners

- Eerste lijn; (para)medici (zoals huisarts, apothekers, POH, diëtiste, fysiotherapeut, ergotherapie, podotherapeut)
- Sociale wijkteams
- Welzijnswerk zoals LEVgroep, SWOVE, Cordaad Welzijn, Humanitas
- Verzorgingstehuizen, casemanagers dementie, verpleeg(huis)zorg en thuiszorgorganisaties zoals Savant Zorg, Vitalis, Zuidzorg, Buurtzorg, Archipel Zorggroep, ...
- Beweegaanbod, buurtsportcoaches
- Culturele aanbieders
- Verzekeraars

Beoogd resultaat (GALA document januari 2023)

In de Nationale Dementie Strategie is vitaliteit en het langer meedoen van mensen met dementie een belangrijk speerpunt. Hierbij wordt ingezet op het versterken van het aanbod van zinvolle dagactiviteiten. Daarbij draagt een gezonde leefstijl bij aan het verkleinen van de kans op dementie.

De afspraken die in het kader van GALA worden gemaakt, richten zich op preventie en vullen vanuit die invalshoek de afspraken uit het WOZO-programma (*onder meer gericht op versterken van eigen regie, passende ondersteuning en vrijwillige inzet*) en de Nationale Dementie Strategie aan.

De missie van de [Nationale Dementie Strategie van VWS](#) is vertaald naar 3 thema's:

1. Dementie de wereld uit, door middel van onderzoek naar het voorkómen en genezen van dementie.
2. Mensen met dementie tellen mee. Deze pijler richt zich op bewustwording in de samenleving en het blijven betrekken van mensen met dementie in het dagelijks leven en activiteiten.
3. Steun op maat bij leven met dementie. De Zorgstandaard Dementie is leidend als richtlijn voor goede dementiezorg en -ondersteuning in de regio's. De regionale Netwerken Dementie worden verder versterkt en ondersteund om de Zorgstandaard Dementie te implementeren in de regio en om samenwerking tussen professionals en bestuurders te verbeteren.

Meer uitleg over de Nationale Dementie Strategie vindt u hier:

[rijksoverheid/nationale-dementiestrategie](#)

Regio Brabant-Zuidoost – Cijfers GALA-thema 'Vitaal ouder worden'

> Dementie

Toelichting

Dementie is een ziektebeeld waarbij de geestelijke vermogens ernstig zijn afgenomen. Daardoor kan iemand dagelijkse handelingen - in toenemende mate - minder goed of niet meer uitvoeren [[Alzheimer Nederland](#)].

Mensen met dementie	Indicatie 2022		Prognose 2050	
	Aantal	%	Aantal	%
Nederland	290.000	1,7%	620.000	3,2%
Noord-Brabant	45.000	1,7%	94.000	3,3%
Asten	310	1,8%	690	3,8%
Bergeijk	360	1,9%	740	3,7%
Best	510	1,7%	1.100	2,7%
Bladel	400	1,9%	890	4,0%
Cranendonck	410	2,0%	800	4,2%
Deurne	620	1,9%	1.400	4,2%
Eersel	420	2,1%	880	4,3%
Eindhoven	3.700	1,6%	6.500	2,4%
Geldrop-Mierlo	780	1,9%	1.500	3,2%
Gemert-Bakel	510	1,6%	1.100	3,3%
Heeze-Leende	370	2,2%	780	4,4%
Helmond	1.300	1,4%	3.100	2,7%
Laarbeek	430	1,9%	930	3,9%
Nuenen c.a.	530	2,2%	960	3,3%
Oirschot	360	1,9%	770	4,1%
Reusel-De Mierden	200	1,5%	500	3,6%
Someren	350	1,8%	780	3,5%
Son en Breugel	430	2,4%	770	3,9%
Valkenswaard	740	2,4%	1.300	4,0%
Veldhoven	880	1,9%	1.700	3,0%
Waalre	420	2,4%	710	3,4%

Bron: [Alzheimer Nederland 2022](#)

Volgens Alzheimer Nederland heeft ongeveer 1,7% van de inwoners uit Noord-Brabant een vorm van dementie. Dit betreft circa 45.000 personen. Per gemeente gaat het om 1,4% tot 2,4% van de inwoners. Mensen met dementie leven gemiddeld 6,5 jaar met de ziekte en uiteindelijk wordt een groot deel van hen bedlegerig [[Alzheimer Nederland](#)].

Er zijn geen harde cijfers over het aandeel mensen met dementie dat thuis woont. Onderzoek uit 2017 geeft een schatting van 57% van de totale groep, waarbij het alleen gaat om mensen die zorg ontvangen vanuit de Wlz of de Zvw. De groep die ondersteuning via de Wmo ontvangt zou naar schatting 16% van de mensen met dementie betreffen. Daarnaast zijn er ook mensen met (beginnende) dementie die nog niet gediagnosticeerd zijn [[Movisie/Vektis](#)].

* Zie ook het [Panelonderzoek Dementie](#) per gemeente op het [GGDkompas](#) (filter op gemeentenaam en zoektitel 'Dementie'). Hierin geven panelleden reactie op stellingen over de Dementievriendelijke gemeente.

* Het [register DementieZorg en -Ondersteuning \(DZO\)](#) geeft per Zorgkantoor- en Dementienetwerkregio informatie over zorggebruik door mensen met dementie en hun naasten.

Risicofactoren

De kans op dementie stijgt met de leeftijd en vrouwen (1 op 3) hebben een grotere kans op dementie dan mannen (1 op 7). Naast deze persoonskenmerken zijn er veel – beïnvloedbare – leefstijl-gerelateerde factoren die de kans op dementie vergroten. Dit zijn: hoge bloeddruk, overgewicht, alcoholgebruik, suikerziekte, roken, verhoogd cholesterol, ongezonde voeding, weinig beweging, weinig nieuwe dingen leren en weinig sociale contacten [[Alzheimer Nederland](#)].

Onder mensen met een migratieachtergrond is sprake van een relatief snellere toename in het aantal mensen met dementie. Tussen 2010 en 2020 verdrievoudigde het aantal Turkse en Marokkaanse Nederlanders met dementie en in 2040 verdrievoudigt het aantal opnieuw. Dit komt door de grotere vergrijzing en de grotere kans op diabetes en hart- en vaatziekten in deze groepen [[Alzheimer Nederland](#)].

Trends en prognose

Door de vergrijzing is in de afgelopen zeventig jaar het aantal mensen met dementie bijna 6x zoveel geworden. Naar verwachting zal het aantal in de komende dertig jaar ongeveer verdubbelen. Zie de tabel.

Dementie is de volksziekte met de hoogste zorgkosten. Als gevolg van de vergrijzing neemt zowel het aantal als het aandeel mensen met dementie toe. In de provincie Noord-Brabant wordt verwacht dat tussen 2022 en 2050 het *aantal* inwoners met dementie toeneemt van 45.000 tot 94.000, een stijging van +109%. Het *aandeel* inwoners met dementie stijgt van 1,7% naar 3,3% [[Alzheimer Nederland](#)].

Dementie is de snelst groeiende doodsoorzaak in Nederland [[CBS](#)].